

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

FORSKNING/STUDIE

Hemberedskap och vardagens praktiker

Urbana och rurala perspektiv

Hemberedskap och vardagens praktiker. Urbana och rurala perspektiv

Tidsperiod: 2017 - 2020

Utförare: Mittuniversitetet

Ansvarig: Linda Kvarnlöf

Kort sammanfattning Den här populärvetenskapliga rapporten presenterar resultaten från forskningsprojektet "Hushållsberedskap i samhällssäkerhetsdiskurser och vardagens praktiker". Resultaten visar bland annat att människor ställer sig positiva till att ta ansvar för den egna krisberedskapen, men att denna positiva inställning inte nödvändigtvis avspeglar sig i faktisk krisberedskap. Rapporten avslutas med ett antal råd och rekommendationer för hur projektets forskningsresultat kan användas för att stärka samhällets motståndskraft och samlade beredskap.

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

MSB:s Kontaktpersoner:

Christina Andersson, e-post: christina.andersson@msb.se

Jenny Selrot@msb.se, e-post: jenny.selrot@msb.se eller forskning@msb.se

Foto omslag: Thomas Henriksson

Text: Linda Kvarnlöf

Publ. nr: MSB1699 – februari 2021

ISBN: 978-91-7927-108-4

MSB har beställt och finansierat genomförandet av denna forskningsrapport
Författaren är ensam ansvariga för rapportens innehåll.

Förord

Den här rapporten är en avrapportering av postdokprojektet *Hushållsberedskap i samhällssäkerhetsdiskurser och vardagens praktiker*, finansierat av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Projektet har pågått under perioden 2017 – 2020, en period där det har hänt väldigt mycket inom området hemberedskap. Inte minst har det varit intressant att som forskare få följa MSB:s kommunikationsarbete kring Krisberedskapsveckan och broschyren *Om krisen eller kriget kommer*. Under den treårsperiod som forskningsprojektet pågått så har krisberedskap nästan gått och blivit folkligt, inte minst genom SVT:s *Nedsläckt land*. I början av mitt projekt brottades jag mycket med vilka begrepp jag skulle använda för att beskriva privatpersoners krisberedskap, både i forskning och när jag mötte människor i intervjuer. Idag, tre år senare, så har *hemberedskap* blivit ett etablerat begrepp som till och med privatpersoner kan relatera till.

Mitt eget intresse för hemberedskap kommer till stor del ur ett norskt forskningssamarbete som initierades 2015 och pågick till 2017¹. Det var i det här projektet som jag började intervjua hushåll om deras krisberedskap i hemmet och eftersom projekttiderna överlappar varandra så har intervjumaterialet också sambrukats mellan projekten. Det samma gäller forskningsprojektet *Sverige brinner*² som pågått mellan 2018 – 2020 och där en del av projektet handlar om just evakuerade hushålls krisberedskap innan, under och efter skogsbränderna sommaren 2018.

Avslutningsvis vill jag tacka några personer som har gjort postdoktiden lite mindre ensam. Tack till Jens Ljungdahl som hjälpte till med datainsamling inom ramen för forskningsprojektet *HOMERISK* och till Joanna Persson som hjälpte till med datainsamling inom ramen för sin magisteruppsats. Tack även till Sara Swedenmark, Sara Ekholm, Roine Johansson, Kerstin Eriksson och Erna Danielsson som hjälpte till med datainsamling inom ramen för forskningsprojektet *Sverige brinner*. Tack Elin Montelius och Erika Wall för samförfattande och kreativa diskussioner.

Östersund, 2020-12-11

Linda Kvarnlöf

Lektor i sociologi, Mittuniversitetet

¹ Forskningsprojektet *HOMERISK*, projektledare: SIFO, finansiar: Norges statliga forskningsrad.

² Forskningsprojektet *Sverige brinner. Frivilligengagemang och lokalbefolkningens krisberedskap under skogsbränderna 2018*, projektledare: RCR (Linda Kvarnlöf), finansiar: FORMAS.

Innehåll

1.	INLEDNING	5
1.2	Projektets syfte och frågeställningar.....	6
2.	RESULTAT	6
2.1	Rurala perspektiv på hemberedskap	7
2.1.1	Ett ruralt exempel: sommaren då Sverige brann.....	8
2.2	Urbana perspektiv på hemberedskap	9
2.2.1	Ett urbant exempel: Coronavardag i Stockholm	10
3.	SAMMANFATTANDE REFLEKTION	11
4.	VIDARE LÄSNING OM HEMBEREDSKAP	14
5.	REFERENSER	15
	BILAGA 1. SAMMANSTÄLLNING AV INTERVJUER	16

1. Inledning

Hemberedskap, i betydelsen privatpersoners krisberedskap i hemmet, är ett kunskapsområde som har utvecklats kraftigt de senaste åren, både vad gäller forskning och olika former av utredningar och statistiska undersökningar. Under senare hälften av 2010-talet har dessutom antalet informationskampanjer om säkerhet och krisberedskap riktade till Sveriges befolkning ökat kraftigt. Behovet av dessa informationskampanjer har motiverats utifrån skäl som extremväder och dess konsekvenser, nedmonterat totalförsvaret samt ett allt skörare säkerhetspolitiskt läge. Oavsett bakomliggande skäl så syftar informationskampanjerna till att stärka människors förmåga att klara sig själva i händelse av kris eller krig. 2010-talet har också bjudit på flera situationer som aktualiserat behovet av hemberedskap. Omfattande stormar med längre efterföljande elavbrott, översvämningar, skogsbränder där människor tvingat lämna sina hem samt den pågående coronapandemin har alla aktualiserat behovet av en god krisberedskap i hemmet.

Förutom att hemberedskap är ett centralt och aktuellt begrepp inom svensk säkerhetspolitik och krishanteringspraktik just nu så finns det ett värde i sig med att belysa privatpersoners och hushålls krisberedskapsförmåga. Niklas Guldåker (2016), som bland annat har studerat hushålls krishantering i samband med stormen Gudrun i januari 2005, lyfter flera viktiga skäl till att studera just hushålls krisberedskapsförmåga. Jag har här valt att sammanfatta hans argument i punktform:

- Ett hushåll som är väl förberett för kris ökar krishanteringsförmågan för samhället i stort och mildrar konsekvenserna när krisen eller katastrofen väl är ett faktum
- En analys av hushålls roll före, under och efter en katastrof är ett betydelsefullt komplement till studier av organisationers och institutioners hanterande av kriser, som fortfarande dominerar krisforskningen
- Ett resilient samhälle bygger på att förmågan att förebygga och hantera risker och katastrofer återfinns hos samhällets alla enheter, inte minst hos individer och hushåll

Argumenten ovan kan sammanfattas med att individer och hushåll utgör en viktig länk i samhällets samlade krisberedskap. Guldåker (2016) beskriver en sådan slags samhällslig krisberedskap som uttryck för ett resilient samhälle. En sådan slags resiliens förutsätter dock en ökad kunskap om och förståelse för individers och hushålls förmåga till krishantering och krisberedskap samt att denna kunskap också implementeras i krishanteringssystemet. Min förhoppning är att denna rapport ska utgöra ett sådant bidrag.

1.2 Projektets syfte och frågeställningar

Syftet med projektet har varit att studera hur hushållsberedskap *görs*: genom så väl myndigheters och organisationers olika informationskampanjer som genom hushålls vardagliga praktiker. Tyngdpunkten har legat vid att studera krisberedskap ur ett hushållsperspektiv. Forskningsprojektet har utgått från följande frågeställningar:

- (1) På vilka sätt tillskrivs enskilda individer och hushåll ansvaret för hemmets krisberedskap? Vad karaktäriserar sådana diskursiva praktiker?
- (2) Vilka sociala och materiella resurser beskriver hushållen själva vara av central betydelse för deras hemberedskap?
- (3) Vilka vardagspraktiker använder sig hushållen av i görandet av sin krisberedskap? Hur relaterar dessa praktiker till samhällets strukturer och institutioner?

En central aspekt i såväl frågeställning 2 som i frågeställning 3 har varit vilken betydelse den socio-geografiska kontexten har för hushålls praktiserande av hemberedskap. I den här rapporten har jag valt att särskilt fokusera på detta genom att belysa hemberedskap utifrån urbana och rurala perspektiv. I rapporten berörs däremot inte frågeställning 1, för intresserade rekommenderar jag publikationerna *Den kvinnliga hemberedskapen: genus och ansvar i krisberedskapskampanjer* (Kvarnlöf & Montelius 2020) samt *Hur kan vi förstå hemberedskap? En orientering i hemberedskap som politiskt och empiriskt fenomen* (Kvarnlöf 2020).

2. Resultat

Hur vi människor förstår och praktiserar hemberedskap påverkas till stor del av vilka vi är, vilken historia vi har samt vart och hur vi lever våra liv. Den här rapporten behandlar framförallt hur människors syn på hemberedskap påverkas av deras geografiska tillhörighet. Till grund för forskningsresultaten ligger intervjuer med människor i Stockholms, Västernorrlands, Jämtlands och Gävleborgs län (se bilaga 1 för en sammanfattning av genomförda intervjuer).

Projektets uppdelning mellan rurala och urbana perspektiv på hemberedskap bygger inte huvudsakligen på ett intresse av att identifiera likheter och skillnader mellan hemberedskap på landsbygd och i storstäder. Att det finns sådana skillnader vet vi redan och ett återkommande resultat i sådana studier är att hushåll på landsbygd generellt sett är bättre förberedda än hushåll i städer (se t.ex. Demoskop 2018). Ett allt för starkt fokus på skillnaderna mellan landsbygd och stad riskerar att förstärka den polarisering som redan innan finns mellan det rurala och det urbana Sverige. Jag har istället varit intresserad av att på djupet studera vad som karaktäriserar rurala

respektive urbana människors inställning till hemberedskap samt hur dessa inställningar tar sig uttryck i termer av faktisk hemberedskap.

Urbanitet och ruralitet

Begreppen urbanitet och ruralitet används ofta för att beskriva människors livsvillkor i städer (urbanitet) respektive på landsbygd (ruralitet). Begreppen är på så vis också sammankopplade med identitet och föreställningar om vad det innebär att vara en urban respektive en rural medborgare. Samhällsvetare studerar ofta urbanitet och ruralitet som uttryck för en hierarkisk ordning där den urbana normen innebär att urbanitet ofta sammankopplas med modernitet, utveckling och "det eftersträvansvärda". Som en konsekvens beskrivs ofta ruralitet som det perifera och urbanitetens motsats. I samhällsvetarens intresse ligger det framförallt att kritiskt granska sådana stereotyper föreställningar.

Innan jag går vidare in på den rurala och urbana hemberedskapen så skulle jag vilja nämna något litet kort om materialets gemensamma drag. En av de mest centrala slutsatserna i analysen är att människor ställer sig positiva till att ta ansvar för den egna krisberedskapen. Trots detta är det ganska få som har reflekterat kring den egna beredskapen eller vidtagit några åtgärder för att stärka den. Att människor är positivt inställda till hemberedskap, och ser sig själva som ansvariga för en sådan beredskap, tycks med andra ord inte nödvändigtvis leda till att de vidtar olika krisförberedande åtgärder.

En annan central slutsats är att människor sällan är medvetna om den beredskap de faktiskt har. På frågan "Vad har du för krisberedskap i hemmet?" svarar de allra flesta att de inte har någon sådan. När jag istället har ställt frågor som "Vad gör du om strömmen försvinner?" eller "Kan du laga mat utan elektricitet?" så har det visat sig att många ändå har någon form av beredskap så som alternativa värmekällor, ficklampor eller spritkök. Till viss del tycks alltså begreppet *krisberedskap* vara svårt att relatera till och i den mån den finns så är den ofta en del av vardagen – mer sällan en form av medveten eller planerad beredskap.

2.1 Rurala perspektiv på hemberedskap

Jag kommer från en liten by uppe i skogen där vi ofta hade strömavbrott. Byn ligger i slutet av en kraftledning vilket orsakade många avbrott. Så jag blir inte särskilt orolig när strömmen försvinner. Och så fort vi ser att ljuset börjar blinka så fyller vi badkaret och hinkar med vatten. Det har vi alltid gjort när vi misstänker att ett strömavbrott är på gång. (Intervju, Västernorrlands län)

Ruralitet och urbanitet handlar inte bara om vart i landet vi bor, det handlar lika mycket om vilka vi är. Begreppen urban och rural identitet beskriver hur vi som individer internaliserar, det vill säga tar till oss, antingen urbana eller rurala normer och kulturella värden i vår personlighet. Särskilt tydlig blir en sådan slags identitet i intervjuerna från Jämtlands, Västernorrlands och Gävleborgs län. Här blir krisberedskap för många en del av den rurala identiteten: av att vara en sådan som bor på landet (Heidenstrom & Kvarnlöf 2018). Intervjupersonerna beskriver ofta sig själva som just sådana ”som bor på landet”, ”som inte är rädd att få lite skit under naglarna” och som är vana vid att strömmen går och också kan hantera sådana situationer. Hemberedskap blir en del av identitetsbyggandet kring att vara en ansvarstagande, kapabel och förberedd medborgare. Till grund för den rurala hemberedskapen ligger också en vana vid ojämlika livsvillkor, där samhällets service inte fungerar lika bra som i storstaden (Kvarnlöf & Wall 2020). Dålig mobiltäckning, elavbrott och långa avstånd till närmsta räddningstjänst är en del av vardagen i det rurala Sverige och ur detta kommer en medvetenhet om vikten av en god hemberedskap.

2.1.1 Ett ruralt exempel: sommaren då Sverige brann

Inget ont som inte har något gott med sig, brukar de säga. Nu kanske alla har fått sig en tankeställare och tänker att 'det kan faktiskt hända'. Och vad kan man göra bättre? För det kommer hända igen, helt klart. (Evakuerad från Härjeåsjön)

Under skogsbränderna sommaren 2018 blev strax över 300 personer tvungna att lämna sina hem. Evakueringsorderna kom många gånger hastigt. Det finns flera exempel på hur hushållen bara hade 10 minuter på sig att lämna sina hem. Evakueringen av lite större byar, som Kårböle där strax över 100 personer evakuerades, var mer förberedda. Intervjuerna med privatpersoner som evakuerades under skogsbränderna sommaren 2018 berör framförallt hemberedskap kopplat till själva evakueringen. Materialet belyser även sociala aspekter av en sådan beredskap genom exempel på hur grannar, släkt och vänner hjälpte varandra inför och under evakuering. Intervjuerna belyser också hur de evakuerades syn på krisberedskap har förändrats till följd av erfarenheterna från sommaren 2018. De viktigaste resultaten är:

- **Förberedelser.** Så gott som alla intervjupersoner berättar att de blev överrumplade av ordern om att packa och lämna sina hem. Trots att skogsbränderna var både nära och påtagliga så hoppades intervjupersonerna in i det sista att de *inte* skulle behöva evakuera. Det här kan förstås som ett

uttryck för den överdrivna optimism som människor många gånger använder som en slags försvarsmekanism i krissituationer (se t.ex. Enander 2018). Som en konsekvens av detta hade intervjupersonerna inte heller vidtagit några förberedande åtgärder för att snabbt behöva lämna sina hem.

- **Lokala kriskommunikationsinitiativ.** Många gånger var det svårt för evakuerade att få specifik och lokal information om brandläget i den egna byn. För att möta behovet av information startades olika lokala kriskommunikationsinitiativ, ofta i form av byspecifika grupper på Facebook (t.ex. ”Vi i Enskogen”). I dessa grupper arbetade man framför allt med att samordna och sprida den information som fanns i olika officiella kanaler, men här spreds också personliga vittnesmål och filmer från bränderna. Överlag tycks det här ha fungerat bra och för de evakuerade var Facebookgrupperna en otroligt värdefull och uppskattad informationskälla (Kvarnlöf 2019). Det finns dock en risk med att det inom sådana grupper skulle kunna börja florerat rykten eller felaktiga uppgifter. Därför är det viktigt att stärka samverkan mellan ansvariga myndigheter/organisationer och den här typen av lokala kriskommunikationsinitiativ. På så vis kan lokala kriskommunikationsinitiativ användas för att på ett snabbt och effektivt sätt nå ut med korrekt information till lokalbefolkningen.
- **Förändrad syn på krisberedskap.** Om intervjupersonernas beredskap inför evakuering var låg så vittnar så gott som alla om en förändrad syn på behovet av krisberedskap efter bränderna. Den typ av beredskap som intervjupersonerna nu ger uttryck för kretsar dock framförallt kring en ökad medvetenhet och oro för klimatförändringarnas konsekvenser, inte nödvändigtvis praktiska krisberedskapsåtgärder i det egna hemmet (så som en plan för evakuering eller en färdigpackad väska). Varma somrar är numera förknippade med oro och obehag snarare än njutning och de allra flesta beskriver det som sannolikt att det kommer inträffa något liknande igen. Inför liknande framtida krissituationer beskriver intervjupersonerna dock att de har med sig en trygg erfarenhet av att de har hanterat konsekvenserna av skogsbränder tillsammans förut och att det trots allt gick bra.

2.2 Urbana perspektiv på hemberedskap

Märker man att det börjar se dåligt ut så får vi stänga och låsa och åka upp till några släktingar uppe i Norrland istället för att vara här. Det tror jag. Eller att åka till Norge eller någonting.
(Intervju, Stockholms län)

Det var först i Stockholmsintervjuerna som jag började stöta på exempel där intervjupersoner planerade att lämna sitt hem i händelse av en kris. Citatet ovan är inte alls särskilt extremt eller utmärkande till sin karaktär, tvärtom är det centralt i flera storstadsbors berättelser om hemberedskap. Om krisen kommer till Stockholm så är första prioritet att lämna hemmet och staden. Det här får så klart betydelse för huruvida det överhuvudtaget upplevs som relevant att rusta hemmet för kris eller inte. Det avslöjar också vilken typ av krissituationer som oroar storstadsborna: det är tankar på någon slags ”attack” eller hot utifrån som får intervjupersonerna att vilja lämna staden, inte ett långvarigt strömavbrott eller en kraftig snöstorm. Paradoxalt nog karaktäriseras den urbana hemberedskapen även av en hög tillit till att samhällets funktioner fungerar som de ska. Uttryck som att ”Vi bor i Stockholm, här kan ju inte strömmen försvinna” eller ”Jag bor ju i Stockholm, hit tar sig alltid matleveranserna” vittnar om en slags förgivettagen trygghet i att allting fungerar som det ska i storstaden, ett förgivettagande som inte nödvändigtvis stärker den egna beredskapen.

2.2.1 Ett urbant exempel: Coronavardag i Stockholm

Jag är stolt över hur Sverige hanterar den här situationen, och stolt över att vi bor i ett land som förlitar sig på expertis och myndigheter snarare än auktoritära politiker som bara vill visa sig handlingskraftiga. Men återigen, det kan lika gärna gå åt helvete. Bara framtiden kan visa oss om vi gör detta rätt.
(Intervju, Stockholms län)

Sett till de urbana intervjupersonernas tendens att vilja lämna hemmet och staden i händelse av en kris så kan det framstå som paradoxalt att coronakrisen kom att just isolera oss i våra hem. Under våren 2020 återupptog jag kontakten med mina intervjupersoner i Stockholm för att nu ställa frågor om hur de hanterade den nya coronavardagen. Resultaten från denna delstudie (Kvarnlöf *kommande*) sammanfattas nedan:

- **Coronapandemin har i väldigt låg grad aktualiserat behovet av hemberedskap.** Under pandemins inledande veckor rapporterades det om tomma hyllor i matbutikerna och om människors hamstrande. Mot bakgrund av detta inledde jag intervjuerna med att fråga ”Har pandemin aktualiserat behovet av hemberedskap? I så fall på vilka sätt?” Hos intervjupersonerna väckte frågan om hemberedskap direkt associationer till hamstring, vilket ingen av dem ville kännas vid. Däremot uppgav samtliga intervjupersoner att de hade förändrat sina inköpsvanor genom att i större utsträckning veckohandla samt att försöka handla på tider när det inte är så mycket folk i butikerna. Det här motiveras framförallt mot bakgrund av att

de vill undvika att vistas i offentliga miljöer, snarare än att ”handla på sig”. Flera av intervjupersonerna handlar åt vänner eller anhöriga som befinner sig i riskgrupp.

- **Coronapandemin aktualiserade reflektioner kring samhällets krisberedskap...**

I stället för att aktualisera reflektioner kring krisberedskap i hemmet, så tycks coronapandemin ha aktualiserat funderingar kring krisberedskap i allmänhet. Framförallt handlar funderingarna om Sveriges krisberedskap och huruvida vi som land var beredda att möta pandemin eller inte. Här kretsar funderingarna mycket kring den ”svenska strategin” för att hantera coronapandemin för vilken intervjupersonerna beskriver att de känner både tilltro och osäkerhet. Intervjupersonerna uttrycker sitt stöd för den svenska strategin och dess rekommendationer med argumentet att de *hoppas*, men inte nödvändigtvis är övertygade om, att det här är rätt sätt att bemöta pandemin. Det finns också en viss osäkerhet i hur man ska omsätta den svenska strategin i vardagliga praktiker, så som i mötet med andra eller i mataffären.

- **... och reflektioner kring det egna ansvaret i en sådan beredskap.**

Även om just hemberedskap tycks har fallit lite grann i skugga under coronapandemin så aktualiserade situationen funderingar kring det egna ansvaret för *samhällets krisberedskap*. Intervjupersonerna betonade alla hur vi står inför en situation där vi alla måste hjälpa till genom att ta ansvar, och att detta ansvar först och främst ligger i att följa myndigheternas råd och rekommendationer. Intervjupersonerna uppger också att de gärna vill hjälpa till, men känner sig osäkra på hur de kan göra detta. Framförallt hjälper de till genom att handla åt äldre människor i deras närhet som grannar och släktingar.

3. Sammanfattande reflektion

Avslutningsvis kan det vara värt att nämna något kort om projektets styrkor och begränsningar. Att det är en kvalitativ studie som bygger på intervjuer innebär att intervjupersonernas inställning till hemberedskap kan förstås i en vidare kontext. Det går till exempel, med hjälp av intervjuerna, att få en förståelse för *hur* inställningen till hemberedskap påverkas av intervjupersonernas identitet och geografiska hemvist. Intervjuer gör det också möjligt att nå en förståelse för hemberedskap i relation till specifika situationer så som skogsbränderna 2018 eller den pågående coronapandemin. Med det sagt så är det också viktigt att vara medveten om kvalitativa studiers begränsningar. Även om kvalitativa studier

identifierar intressanta mönster och samband så är det svårt att göra några större generaliseringar eller anspråk på en ”sanning”. Antalet forskningsdeltagare är helt enkelt alldeles för få.

Med detta i åtanke skulle jag ändå vilja avsluta med några råd och rekommendationer om hur projektets forskningsresultat kan användas i arbetet med att stärka samhällets motståndskraft och samlade krisberedskap.

Att kommunicera risk och osäkerhet

Den fördjupade kunskap i privatpersoners uppfattningar om, och praktiserande av, hemberedskap som det här projektet erbjuder kan med fördel användas för att stärka myndigheters och kommuners risk- och kriskommunikation. Mot bakgrund av forskningsresultaten kan följande punkter vara värda att ha i beaktande:

- *Att* enskilda individer och hushåll behöver ta ansvar för den egna hemberedskapen instämmer de allra flesta i. Utmaningen tycks däremot ligga i att omsätta det här ansvaret i praktiken.
- För en del människor tycks det vara svårt att relatera till begreppet *krisberedskap* trots att de många gånger har någon form av beredskap. Hemberedskapen är ofta omedveten, oplanerad och en del av vardagen. Därför kan det vara värt att fundera på hur man genom risk- och kriskommunikation kan medvetandegöra människor om den beredskap de många gånger redan har. Här kan det också vara värt att fundera över vilka begrepp som används i olika informationskampanjer.
- Tydlighet och handfasta råd. I ljuset av coronapandemin och hur olika restriktioner och rekommendationer har kommunicerats så kan inte betydelsen av tydliga och handfasta råd nog understrykas. Även om råden om social distansering har kommunicerats med önskvärd tydlighet så tycks det finnas osäkerheter kring hur man bäst omsätter sådana råd i vardagliga praktiker (t.ex. är handsprit, plasthandskar eller munskydd att föredra i matbutiken?).

Att tillvarata goda exempel

Myndigheters och kommuners arbeten med att stärka privatpersoners krisberedskap bygger ofta på en föreställning om privatpersoners bristande beredskap. Samtidigt är det viktigt att se de goda exempel på beredskap som faktiskt finns för att bygga vidare på dessa. Några exempel:

- Människor tycks överlag vara positivt inställda till att ta ansvar för både den egna och samhällets krisberedskap. Hur kan vi arbeta vidare med detta?
- Många gånger är människor mer förberedda än vad de faktiskt tror. Hur kan vi hjälpa dem att medvetandegöra den hemberedskap som redan finns?

- Under pågående kriser uppstår det ofta lokala kriskommunikationsinitiativ. Det kan till exempel handla om Facebook- eller sms-grupper där drabbade själva kommunicerar och utbyter information. Hur kan organisationer och myndigheter samverka med sådana initiativ för att bättre nå ut med information till medborgare under kriser?
- Viljan att hjälpa till under kriser, och på så vis bidra till samhällets samlade krisberedskap, är ofta stor men många gånger finns det en osäkerhet om hur just jag kan bidra. Hur når vi ut med sådan information under pågående kriser?

4. Vidare läsning om hemberedskap

Tabell 1. Tips på vidare läsning om hemberedskap

NATIONELLA PERSPEKTIV PÅ HEMBEREDSKAP
Bergström, J. (2016). "Vem bär ansvaret för samhällets katastrofriskreducering? I: Baez Ullberg, S. & P. Becker (red.). <i>Katastrofriskreducering. Perspektiv, praktik, potential</i> . Lund: Studentlitteratur.
Enander, A. (2016). "Varför bryr man sig? Drivkrafter för riskreducering och katastrofberedskap. I: Baez Ullberg, S. & P. Becker (red.). <i>Katastrofriskreducering. Perspektiv, praktik, potential</i> . Lund: Studentlitteratur.
Kolmodin, S., Lundgren, M. & C. Andersson (2019). "Preparing for climate change and hazards: Individual homeowners trust in local authorities and private entrepreneurs". <i>International Journal of Disaster Risk Reduction</i> 41:1-8.
Kvarnlöf, L. (2019). "När det brinner runt knuten. Risk, roller och resurser i samband med skogsbrandsevakuering". <i>Festtidstriff till Björn Fjaestad</i> . Östersund: Mittuniversitetet.
Kvarnlöf, L. & E. Wall (2020). "Stories of the storm: The interconnection between risk management strategies and everyday experiences of rurality". <i>Journal of Risk Research</i> . https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1080/13669877.2020.1789694
Kvarnlöf, L. & E. Montelius (2020). "Den kvinnliga hemberedskapen. Genus och ansvar i krisberedskapskampanjer". I: Hobbins, J., Danielsson, E. & A. Sjöstedt-Landén. <i>Genus, risk och kris</i> . Lund: Studentlitteratur.
Kvarnlöf, L. (2020). <i>Hur kan vi förstå hemberedskap? En orientering i hemberedskap som politiskt och empiriskt fenomen</i> . RCR Working Paper Series, 1. Östersund: Mittuniversitetet.
Wall, E. & Kvarnlöf, L. (2019). "Hållbarhet, hälsa och hemberedskap. Berättelser om när klimatkrisen blåste in i svensk glesbygd". <i>Socialmedicinsk tidskrift</i> 96(3):446-454.
INTERNATIONELLA PERSPEKTIV PÅ HEMBEREDSKAP
Baker, E.J. (2011). "Household preparedness for the aftermath of hurricanes in Florida". <i>Applied Geography</i> 31(1):46-52.
Basolo, V., Steinberg, L.J., Burby, R.J., Levine, J., Cruz, A.M. & C. Huang (2008). "The effects of confidence in government and information on perceived and actual preparedness for disasters". <i>Environment and Behavior</i> 41(3):338-364.
Brunie, A. (2010). "Household awareness of what to do in a disaster: A social capital approach". <i>International Journal of Mass Emergencies and Disasters</i> 28(1):59-86.
Diekman, S.T., Kearney, S.P., O'Neil, M.E. & Mack, K.A. (2007). "Qualitative study of homeowners' emergency preparedness: Experiences, perceptions, and practices". <i>Prehospital and Disaster Medicine</i> 22(06):494-501.
Heidenstrom, N. & L. Kvarnlöf (2018). "Coping with blackouts: A practice theory approach to household preparedness". <i>Journal of Contingencies and Crisis Management</i> 26(2):272-282.
Heidenstrom, N. & H. Trone-Holst (2020). "'Someone will take care of it'. Households' understanding of their responsibility to prepare for and cope with electricity and ICT infrastructure breakdowns". <i>Energy Policy</i> 144:1-11.
Sims, R., Medd, W., Mort, M. & C. Twigger-Ross (2009). "When a 'Home' Becomes a 'House': Care and Caring in the Flood Recovery Process". <i>Space and Culture</i> 12(3):303-316.

5. Referenser

Demoskop (2018). *Rapport: Uppföljning av broschyren – Om krisen eller kriget kommer*. Tillgänglig:

<https://www.msb.se/siteassets/dokument/amnesomraden/krisberedskap-ochcivilt-forsvar/befolkningsskydd/kbv-utvarderingar/uppfoljning-av-broschyren---omkrisen-eller-kriget-kommer.pdf> [2020-02-14]

Enander, A. (2018). *Människors förhållningssätt till risker, olyckor och kriser*. MSB Publikationsnr 1316. Karlstad: MSB.

Guldåker, N. (2016). "Hushålls hantering av stormen Gudrun". I: Baez Ullberg, S. & P. Becker (red.). *Katastrofriskreducering. Perspektiv, praktik, potential*. Lund: Studentlitteratur.

Heidenstrom, N. & L. Kvarnlöf (2018). "Coping with blackouts: A practice theory approach to household preparedness". *Journal of Contingencies and Crisis Management* 26(2):272-282.

Kvarnlöf, L. (2019). "När det brinner runt knuten. Risk, roller och resurser i samband med skogsbrandsevakuerings". *Festtidskrift till Björn Fjaestad*. Östersund: Mittuniversitetet.

Kvarnlöf, L. (2020). *Hur kan vi förstå bemberedskap? En orientering i bemberedskap som politiskt och empiriskt fenomen*. RCR Working Paper Series, 1. Östersund: Mittuniversitetet.

Kvarnlöf, L. & E. Wall (2020). "Stories of the storm: The interconnection between risk management strategies and everyday experiences of rurality". *Journal of Risk Research*. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1080/13669877.2020.1789694>

Kvarnlöf, L. (*kommande, accepterad för publicering*). "Everyday life during COVID-19 in Stockholm: A biographical approach".

Bilaga 1. Sammanställning av intervjuer

Datum	Län	Hushållets sammansättning (intervjupersoner i fetstil)	Kommentar
Juli, 2016	Västernorrland	3 personer (2 vuxna, 1 barn) i egenägd villa Kvinna 50+, Man 50+, Pojke 10+	Intervjun gjordes inom ramen för HOMERISK (Linda Kvarnlöf)
Juli, 2016	Västernorrland	3 personer (2 vuxna, 1 barn) i egenägd villa Kvinna 50+, Man 50+	Intervjun gjordes inom ramen för HOMERISK (Linda Kvarnlöf)
Juli, 2016	Västernorrland	4 personer (2 vuxna, 2 barn) i egenägd villa Man 40+, Kvinna 30+	Intervjun gjordes inom ramen för HOMERISK (Linda Kvarnlöf)
Juli, 2016	Västernorrland	2 personer (2 vuxna) i egenägd villa Man 50+	Intervjun gjordes inom ramen för HOMERISK (Linda Kvarnlöf)
Juli, 2016	Västernorrland	1 person i egenägd villa Kvinna 50+	Intervjun gjordes inom ramen för HOMERISK (Linda Kvarnlöf)
Augusti, 2016	Jämtland	1 person i egenägd bostadsrätt Kvinna 60+	Intervjun gjordes inom ramen för HOMERISK (Jens Ljungdahl)
Augusti, 2016	Jämtland	2 personer (2 vuxna) i hyresrätt Kvinna 30+	Intervjun gjordes inom ramen för HOMERISK (Jens Ljungdahl)
Augusti, 2016	Jämtland	4 personer (2 vuxna, 2 barn) i egenägd villa Man 40+	Intervjun gjordes inom ramen för HOMERISK (Jens Ljungdahl)
Augusti, 2016	Jämtland	2 personer (2 vuxna) i egenägd villa Man 60+	Intervjun gjordes inom ramen för HOMERISK (Jens Ljungdahl)
Augusti, 2016	Jämtland	1 person i egenägd bostadsrätt Man 20+	Intervjun gjordes inom ramen för HOMERISK (Jens Ljungdahl)
September, 2017	Stockholm	5 personer (2 vuxna, 3 barn) i hyresrätt Man 40+, Kvinna 30+	(Linda Kvarnlöf) Uppföljande intervju i april 2020
September, 2017	Stockholm	1 person i egenägd bostadsrätt Kvinna 50+	(Linda Kvarnlöf) Uppföljande intervju i april 2020
Januari, 2018	Stockholm	1 person i egenägd bostadsrätt Kvinna 50+	(Linda Kvarnlöf) Uppföljande intervju i april 2020

Januari, 2018	Stockholm	3 personer (2 vuxna, 1 barn) i egenägd villa Kvinna 40+, Man 60+	(Linda Kvarnlöf) Uppföljande intervju i april 2020
Januari, 2018	Stockholm	2 personer (2 vuxna) i egenägd villa Man 20+, Kvinna 20+	(Linda Kvarnlöf) Uppföljande intervju i april 2020
Januari, 2018	Stockholm	4 personer (2 vuxna, 2 barn) i egenägd villa Man 40+	(Linda Kvarnlöf) Uppföljande intervju i april 2020
Februari, 2018	Jämtland	3 personer (3 vuxna) i hyresrätt Kvinna 30+, Man 30+, Man 30+	(Joanna Persson)
Februari, 2018	Jämtland	2 personer (2 vuxna) i egenägd villa Kvinna 50+, Man 50+	(Joanna Persson)
Februari, 2018	Jämtland	1 person i egenägd bostadsrätt Kvinna 20+	(Joanna Persson)
Februari, 2018	Jämtland	2 personer (2 vuxna) i hyresrätt Kvinna 30+, Man 30+	(Joanna Persson)
Februari, 2018	Jämtland	2 personer (2 vuxna) i egenägd villa Man 70+, Kvinna 60+	(Joanna Persson)
Maj, 2018	Stockholm	4 personer (2 vuxna, 2 barn) i egenägd villa Man 40+	(Linda Kvarnlöf) Uppföljande intervju i april 2020
November, 2018	Jämtland	2 personer (2 vuxna) i egenägd villa. Evakuerades under skogsbränderna 2018 Man 60+, Kvinna 60+	Intervjun gjordes i samarbete med projektet <i>Sverige brinner</i> (Linda Kvarnlöf & Roine Johansson)
November, 2018	Jämtland	2 personer (2 vuxna) från två olika hushåll (egenägda villor). Evakuerades under skogsbränderna 2018 Man 30+, Man 60+	Intervjun gjordes i samarbete med projektet <i>Sverige brinner</i> (Linda Kvarnlöf & Roine Johansson)
November, 2018	Jämtland	2 personer (2 vuxna) från två olika hushåll (egenägdvillor resp. hyresrätt). Evakuerades under skogsbränderna 2018 Man 70+, Kvinna 40+	Intervjun gjordes i samarbete med projektet <i>Sverige brinner</i> (Linda Kvarnlöf & Roine Johansson)
December, 2018	Gävleborg	4 personer (4 vuxna) från fyra olika hushåll (egenägda villor). Evakuerades under skogsbränderna 2018 Man 70+, Kvinna 60+, Man 70+, Kvinna 50+	Intervjun gjordes i samarbete med projektet <i>Sverige brinner</i> (Linda Kvarnlöf & Sara Swedenmark)
December, 2018	Gävleborg	3 personer (2 vuxna, 1 barn) i egenägd villa. Evakuerades under skogsbränderna 2018 Man 60+	Intervjun gjordes i samarbete med projektet <i>Sverige brinner</i> (Linda Kvarnlöf & Sara Swedenmark)
Oktober, 2019	Gävleborg	2 personer (2 vuxna) i egenägd villa. Evakuerades under skogsbränderna 2018 Man 80+, Kvinna 80+	Intervjun gjordes i samarbete med projektet <i>Sverige brinner</i> (Sara Ekholm & Roine Johansson)
Oktober, 2019	Gävleborg	1 person i egenägd villa. Evakuerades under skogsbränderna 2018 Kvinna 70+	Intervjun gjordes i samarbete med projektet <i>Sverige brinner</i> (Sara Ekholm & Roine Johansson)
Oktober, 2019	Jämtland	2 personer (2 vuxna) evakuerades från sitt fritidshus under skogsbränderna 2018 Kvinna 60+, Man 60+	Intervjun gjordes i samarbete med projektet <i>Sverige brinner</i> (Sara Ekholm & Roine Johansson)

Oktober, 2019	Jämtland	4 personer (2 vuxna, 2 barn) i egenägd villa. Evakuerades under skogsbränderna 2018 Kvinna 40+, Man 50+	Intervjun gjordes i samarbete med projektet <i>Sverige brinner</i> (Sara Ekholm & Roine Johansson)
SA:		52 intervjupersoner (31 intervjuer)	

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

I samarbete med:

